

БАРУТ В ПОВЕЧЕ

Тази година писателят Петър Бобев навършва 65 години и повече от половината от тях е отдал на литературата за деца и юноши. Печатан и преиздаван е, тиражите на неговите книги са големи – това е факт. Но защо е така?

Спомням си една моя колежка – критичка, веднъж ми се оплака шеговито, че синът ѝ, ученик в прогимназията, казал: „Много са скучни статиите ти, мамо. Що не вземеш да напишеш нещо като Петър Бобев?”. В този прост пример от житейската практика е скрит отговорът на горния въпрос. Наистина подрастващите читатели търсят произведенията на Петър Бобев и ги четат с притаен дъх и интерес. Защо дъхът им е притаен ли? Защото сюжетите са напрегнати и вълнуващи, защото героите обикалят широкия свят, срещат неприятели и ги побеждават, влизат в сложни взаимоотношения с флората и фауната – приятелски или враждебно настроена към тях, за да възтържествува най-накрая доброто. Така и трябва да бъде в детско-юношеската литература. А интересът им е събуден и от това, че въпросните книги им предлагат изобилие от знания за редица тайни на природата. В тази област Петър Бобев е особено силен, „познавателната” страна на неговите книги е несъмнена. Те развиват не само въображението на младите читатели, но им дават и голямо количество информация (при това в привлекателно-художествена форма) по въпроси, които вълнуват дори онези, които няма да посветят по-късно живота си за изучаване на природата. Просто – детско-юношеската възраст е възрастта на голямото и всестранно любопитство.

Убедена бях в „необходимостта” от книгите на Петър Бобев, затова с изненада прочетох безапелационната рецензия (в. „Литературен фронт”, бр. 11 от 15 март т.г.) на уважавания от мен критик Георги Цанков, чието критическо дарование, както и литературоведческата му ерудиция винаги досега са ме респектирвали. Но с оценката му в „Пазете се – светеща гибел” съм тотално несъгласна – и предварително, и след като прочетох книгата. Първо, сюжетът на романа, дори както е разказан от Георги Цанков, ята не ме накара да споделям възмущенията му. Не намерих поводи за подобни чувства и след като затворих последната страница на романа. Един съвсем „нормален” сюжет, като се има предвид спецификата на детско-юношеската литература, богат на приключения, на драматични ситуации, на неочаквани обрати, разрешени с финал, в който справедливата кауза всема връх и хуманното начало се превръща в доминанта на „патоса”. Петър Бобев и другаде е насочвал писателското си внимание към света на животните, но тук постиженията му са особено добри. Четириногия, Белязания, Едноокия (китове и свръхкалмари) живеят в повествованието, персонификацията е направена вещо, „разбираме” ги. Като „герои” на действието те дори са по-силни, по-изразителни от „човешкия” персонаж. От „Светещата гибел” научих толкова много за морския свят, колкото не бих научила от десетки популяризаторски статии. Общото ми състояние беше: читателска удовлетвореност.

И защо тогава Георги Цанков така се гневи? Защото е забравил, че е бил невръстен... Отново ще си послужи с един пример. Когато бях дете, ми попадна „Унижените и оскърбените” на Достоевски и съжалих възрастните, дете трябва да четат такива книги. Струва ми се, че нещо подобно (само че в обратната посока) се е случило с критика, макар че на неговите години това вече не е толкова простимо. Бих искала да го уверя, че сега би му било трудно да чете дори Карл Май и Майн Рид, но той е длъжен да знае: всяка-възраст си има „литературата”. Тъкмо сюжетът, срещу който е основната му съпротива, е онова, което ще привлече читателя от друг тип, И защо

Георги Цанков не оцени поне познавателната стойност на книгата, която е повече от очевидна? Нея поне беше длъжен да забележи.

Георги Цанков, се изненадва „как е възможно да се кажат две хубави думи за този текст”, как авторът е успял „да издаде двадесетина романчета за китове и пирати”!!! Ще цитирам поздравителния адрес на председателя на СБП по случай 60-годишнината на Петър Бобев: „Със задоволство отбелязваме, че Вие сте един от малцината писатели за деца, които с пристрастие творят в областта на научно-приключенския жанр и не случайно книгите Ви, изпълнени с екзотични представи, с познания на природолюбителя, учения, историка и фантаста, са измежду най-четените от пионерите и чавдарчетата”. Ще му обърна внимание също така, че този автор е „въведен” в литературата за деца и юноши не от случайни хора, а от Ран Босилек и Ангел Каралийчев, че редактори на неговите „двадесетина романчета” са: Ангел Каралийчев (на четири книги), Иван Милчев, Цветан Ангелов, Тихомир данов, Георги Струмски, Васил Райков, Светозар ров и др., че пет от тях са получили награди и пет са преведени в чужбина.

Понятно ми е желанието на Георги Цанков да защити високия критерий за художествено творчество, но не е разбираем грубият му тон. „Светещата гибел” не е лишена, разбира се, от недостатъци, но по-голямата част от тях не са онези, на които критикът се позовава. Призовавам към повече уважение, когато става дума за едно дългогодишно полезно творчество, наситено с романтика и оптимизъм, с научни познания и патриотични пориви. Най-малкото дори затова, че когато дъщерята на Георги Цанков смени пелените с роклички и панделки и прочете статията „Пазете се — светеща гибел” (естествено — след книгите на Петър Бобев), няма да се съгласи със становището на баща си... Нашата професионална етика изключва „закриването” с лека ръка на писател, който цялото тридесетилетие е възпитавал и ограмотявал децата.

„Светещата гибел” е четиво в рамките на жанра си — с достойнства и несъвършенства. Този роман, както и редица други произведения за деца и юноши, очакват умно и аналитично критическо отношение, а не подобни „експлозивни” статии, в които царува духа на недостатъчно аргументираното отрицание — без спокоен размисъл за възможностите на жанра, за състоянието и перспективите му. А този наш критически дълг не е изпълнен — с ръка на сърцето трябва да признаем, че твърде епизодично пишем за детско-юношеската литература, че специализираните в тази област критици могат да се изброят на пръстите на едната ни ръка. Със същата сила на емоциите Георги Цанков би трябвало да укори първо себе и събратята си, а чак тогава Петър Бобев.

РУМЯНА УЗУНОВА

[Назад към основната страница](#)